

UNIVERSITĀTES AVĪZE

P. STUČKAS LATVIJAS VALSTS
UNIVERSITĀTES IZDEVUMS

Iznāk kopš 1989. gada 7. septembra

Nr. 6

1989. GADA 12. OKTOBRI

Maksā 2 kap.

Laikraksta «Staburags» slejās sākusies diskusija sakarā ar pilsētas un rajona nosaukuma maiņu. Pagaidām nav daudz publikāciju, kas lasītāju iepazīstinātu ar P. Stučku, kura vārdā nosaukta pilsēta un rajons. Tiek atzīts, ka P. Stučka bija viens no ievērojamākajiem latviešu un starptautiskās strādnieku kustības darbiniekiem, praktiķis, viens no Latvijas Komunistiskās partijas veidotājiem, pirmās Padomju Latvijas valdības priekšsēdētājs, Ļeņina skolnieks un līdzgaitnieks.

P. Stučka (1865.—1932.), turīga Koksnes pagasta zemnieka dēls, pēc Rīgas pilsētas ģimnāzijas beigšanas mācījies Pēterburgas universitātes Juridiskajā fakultātē. 1888. gadā P. Stučka atgriezās Rīgā kā viens no jaunās strāvas idejiskajiem vadītājiem, laikraksta «Dienas Lapa» redaktors.

1897. gadā P. Stučku arestēja

ni. Bet tanī pašā laikā, kad pusē Kurzemes vēl valda baronu bandas un šo bandu uzpirkti kalpi lodā vēl visapkārt ap mums, runāt pret nāvessodu, pareizāk, pret jaunās sabiedrības atsvabināšanu no viena vai otra nederīga vai kaitīga elementa ir vai nu utopija jeb tieša demagoģija.» (4.)

P. Stučka visu mūžu ir uzskatījis, ka Latvija kā neatkarīga valsts nespēj pastāvēt un tā agri vai vēlu nonāks Padomju Krievijas sastāvā.

«Es labi saprotu strādnieku šķiras tieksmes uz atsvabinātu Latviju, bet Latvijas atsvabināšanu izšķirs ne vienīgi un ne tik daudz Latvijas, kā Krievijas Padomju republikas fronte. Tās intereses stāv pirmā vietā, jo tās ir reizē arī Latvijas proletariāta intereses.» (5.)

Ļoti «jaukiem» epitetiem tiek apveltīti meņševiki F. Menders

vienas Krievijas malas uz otru, iedzīvotāju nacionālais sastāvs sajaucas, nošķirtībai un nacionālajam sastingumam jāizzūd. Tie, kam pēc savas dzīves un darba apstākļiem nepieciešams prast krievu valodu, iemācīsies to arī bez nūjas. Bet piespiešana novedīs tikai pie viena: tā apgrūtinās lielajai un varenajai krievu valodai ieviesties citās nacionālās grupās un galvenais — saasinās naidu, radīs miljonu jaunu nesaķaņu utt.»

Par kultūru.

«188. Bet kādu kultūru sludina Ļeņinisms. «Nacionālās kultūras lozungs ir buržuāziska krāpšana. Mūsu lozungs ir demokrātisma un vispasaules strādnieku kustības internacionālā kultūra.» (Ļeņins, 20. sēj., 7. lpp.)»

Par asimilāciju.

«256. Vai šāda brīvprātīga asimilācija ir kas slikts? «... Lielkrievu un ukraiņu proletariāta

Universitātes jubilejas reizē akadēmiķa Jāņa Stradiņa tiešos un nepārprotamos vārdos izteiktā un daudzu prātos jau pirms tam lolotā atziņa, ka nez vai Pētera Ivanoviča (kā tas stāv rakstīts Universitātes vestibīlā) Stučkas vārds mūsu augstskolai ir tas pats piemērotākais...

Līdzīgas domas ir arī daudziem Stučkas pilsētas iedzīvotājiem attiecībā uz savas pilsētas nosaukumu. Nu ko, laikam mums viens ceļš ejams. Kā būtu, ja mēs to darītu kopā?

Piedāvājam jums materiālu no Stučkas (pagaidām) rajona laikraksta «Staburags» 30. septembra numura.

Pēteris Stučka. Kāds viņš bija?

un notiesāja uz pieciem gadiem. 1906. gadā viņš iepazinās ar Ļeņinu, aktīvi piedalījās Oktobra revolūcijā un strādāja Ļeņina vadītāja padomju valdībā, bija KPFSR tieslietu tautas komisārs.

P. Stučku kā politisku darbinieku raksturo viņa paša darbi, kuru klāsts ir ļoti plašs.

Būdam pēc izglītības jurists, tiesību jomā viņš ir izteicies šādi: «Runājot par sociālistisko revolūciju, mēs taisni zinām, ka šās revolūcijas iznākums būs tiesību pakāpeniska nomiršana, jo tiesība ir skaidri buržuāzisks jēdziens un nevar sadzīvot ar sociālismu.» (1.)

«... Mūsu tiesnešiem jābūt mazāk juristiem vai pat nemaz ne juristiem, bet gan noteiktiem komunistiem.

Tātad jauno — pārejas laikmeta tiesību — avots pie mums bija strādnieku-zemnieku padomes un strādnieku un zemnieku tiesas, citiem vārdiem, patī strādnieku šķira.» (2.)

P. Stučka uzskata, ka sociālistiskajā revolūcijā pilsoņu karš ir neizbēgams un vajadzīgs, ir «vispasaules sociālistiskās revolūcijas» idejas piekritējs, uzskata, ka to var izplatīt ar spēka palīdzību.

«Šinī pārejas pakāpē valstij jābūt arī šķiru valstij, proti, proletariāta diktatūras valstij, jo neviena taču nešaubsies par to, ka bagātneku šķira nekad ar labu neatdos savas varas un ka šie norisināsies tiesām «pēdējā kauja», ka būs «asiņaina kauja», kura nav iespējama bez spēģica varas aparāta. Šajā laikmetā šķiru cīņa pāriet bruņotā pilsoņu karā, kurā uz dzīvību un nāvi cīnās proletariāta un mantīgo šķiru diktatūra.» (3.)

Sajā šķiru cīņā tiek izmantoti visi līdzekļi, arī nāvessodi: «Saprotams, ka tas ir bargākais līdzeklis, un pret tā biežo lietošanu es esmu izsacījis itin nopiet-

(LSDSP CK priekšsēdētājs), B. Kalniņš, pilsoniskā valdība ar «fašistisko diktatoru» K. Ulmani priekšgalā, ekonomisko zinātņu doktors profesors K. Balodis, kā arī citi tā laika «reakcionāri».

LSDSP un pēc tam arī LK(b)P nebija savas izstrādātas agrārās programmas. Vēlāk P. Stučka uzskatīja, ka programmas trūkums bija partijas lielākā kļūda. 1920. gadā «Darbā un zemē» viņš raksta: «Mūsu, t. i., latviešu SD strādnieku partija sekoja šinī ziņā Vācijas piemēram un 1904. gadā atraidīja līdzīgu «zemniecības aizsardzības» programmu. Un tomēr tā bija mūsu kļūda, ko es atzīstos vaļsirdīgi.»

P. Stučka sākumā kļūdaini uzskatīja, ka rentnieki, pusgraudnieki, sīkzemnieki ir lauku proletariāts, bet to privātpašniecisko dabu pamana pārāk vēlu. Viņš rakstīja: «Zemniekus Krievijā un Baltijā nevar ar vienu mēru mērot. Mūsu kalpi ir skaidri proletārieši un viņu vieta ir zem mūsu sarkanā karoga.»

Līdzās padomju saimniecībām dekrēts pieļāva arī rentētas saimniecības, t. i., visas pārējās saimniecības uz nacionalizētas zemes, bet padomju iestāžu obligātā uzraudzībā. «Rentnieki un pusgraudnieki paliek arī turpmāk savās vietās, ja viņi spēj izpildīt vispārējos zemkopības komisariāta izstrādātos noteikumus un uzņemas vadīt saimniecību saskaņā ar padomju iestāžu norādījumu.» (6.)

P. Stučka ir V. Ļeņina skolnieks un 1925. gadā sarakstā interesantu darbu «Ļeņins jautājumos un atbildēs. Ļeņinisms un nacionālais jautājums». Šajā darbā P. Stučka citē Ļeņinu. Nacionālais jautājums interesē arī mani, tādēļ nolēmu ielūkoties.

Par valodu.

«183. Kā Ļeņins šo jautājumu izvērza praktiski. «Simti tūkstoši cilvēku strauji pārvietojas no

«asimilācija» — šajās robežās (vienas valsts robežās) — ir neapšaubāms fakts. Un šis fakts noteikti ir PROGRESIVS. Trulā, sasīkstējušā, uz vietas sēdošā un kā lācis mežonīgā lielkrievu vai ukraiņu zemnieka vietā kapitālisms liek kustīgo proletārieti, kura dzīves apstākļi lauž tiklab lielkrievu, kā arī ukraiņu specifiski nacionālo aprobežotību.»

«257. Kas visgrūtāk pakļaujas šādai nacionālai saplūšanai? Kulturali mazāk kustīgā zemniecība.»

Kā redzam, V. Ļeņina un P. Stučkas idejas dzīvo un tiek ieviestas dzīvē. Domāju, ka, dzīvs būdams, P. Stučka diez vai būtu kārojis pēc liela ārējā goda (piemēram, pilsētas nosaukuma): «Es nezinu priekš sevis nekā sāpīga kā jebkuru ārēju godināšanu, kaut arī izsauktu no kādas politiskas vajadzības.» (7.) Tāpēc nesāpināsim P. Stučku! Ja kādu interesē, visus manīs izmantotos citātus varat izlasīt P. Stučkas Rakstu izlasē, Rīga, 1977.—1981. g., «Avots», izdota 6 sējumos.

O. OZOLS,

LTF biedrs

Literatūra.

1., 3. P. Stučka «Mūsu programma», «Cīņa», Nr. 3 (311), 1919. g. 10.01.

2. P. Stučka apkopots, «Tiesa un taisnība», «Pa labi vai pa kreisi», «Cīņa», Nr. 23 (446), 1920. g.

4. P. Stučka «Ne uz priekšu, ne atpakaļ», «Cīņa», Nr. 110 (418), 1919. g. 20.05.

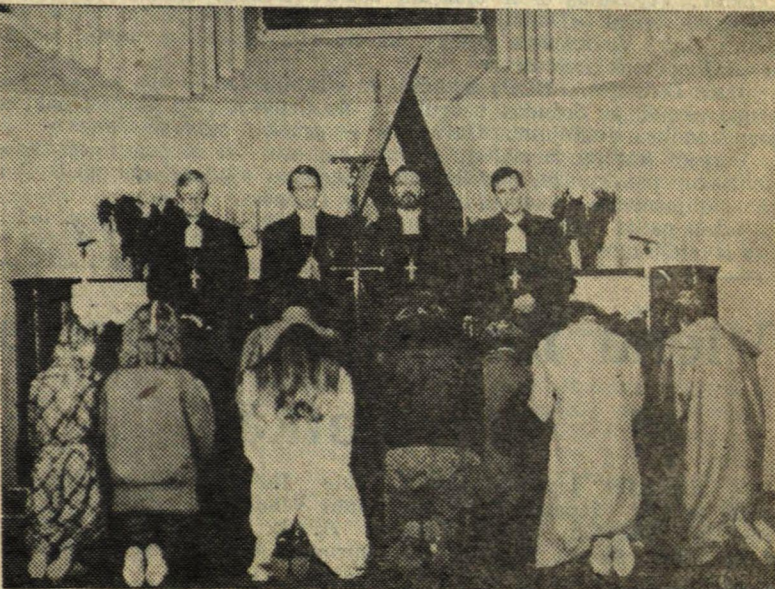
5. P. Stučka «Latvijas rūpniecības jaunradīšanas jautājumā», «Krievijas Cīņa», Nr. 6, 1919. g. 11.01.

6. P. Stučka, no grāmatas «Sociālistiskās Latvijas pieci mēneši», 1919. g. jūnijs.

7. P. Stučka «Padomju vara un komunistu partija», «Cīņa», Nr. 4 (312), 1919. g. 11.01.

PĀRDOMAS PAR TAUTAS FRONTES KONGRESU LASIET 2. LAPPUSĒ

PIRMOREIZ

Latvijā mūsu Universitātē notiks bibliotēku, arhīvu speciālistu un kartogrāfu zinātnieku seminārs par tēmu «Kartogrāfisko izdevumu reģionālās bibliogrāfijas veidošanas jautājumi.»

Laikam nav jāskaidro, ar ko

nodarbojas bibliogrāfija, svešāks ir kartogrāfiskās bibliogrāfijas jēdziens (lai gan kartes un atlantus nav lietojis tikai retais.) Šis zinātnes galvenais uzdevums ir iepazīstināt sabiedrību ar senām un jaunākām kartēm, atlantiem, plāniem. Jo tas, kas mūsu veikalos ir daudz kartes, vēl nelielā mērā, ka mūs apmierina to

kalitāte. Kartogrāfijas bibliogrāfijas uzdevums ir arī karšu katalogu sagatavošana. Tā, piemēram, Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejs ir publicējis Rīgas seno karšu un plānu katalogu, vienīgo šāda tipa darbu starptautiskajā mērogā. Universitātē pulcēsies speciālisti no Latvijas, Igaunijas un

Leņģingradas lielākajām bibliotēkām, kā arī no Latvijas centrālā vēstures arhīva un, protams, no mūsu Alma Mater. Iespējams būs viesi arī no Zviedrijas.

Zinātniskā semināra radošo daļu (8 referātus) klausīsīsim un apspriedīsim. **Pirmdien, 16. oktobrī, plkst. 14.00 Mazajā aulā.**

17. oktobrī mūsu viesi tiks iepazīstināti ar specializētām izstādēm Latvijas Valsts un ZA Fundamentālajā bibliotēkā.

Uz tikšanos Mazajā aulā!

JĀNIS STRAUHMANIS,
Ģeogrāfijas fakultātes docents,
semināra orgkomitejas priekšsēdētāja vietnieks

Remdenie un karstie brīži

Latvijas Tautas frontes kongresā pārliecinājos, ka politika ir sarežģīta un arī netīra spēle.

Kedzēju tādus, kas mijā miera labad aiziet novērotājos, sajutu tādus, kas grib spīdēt un cīnās par varu un vienīgo taisnību, teintereseja tādi, kas savu pārliecību aizstāvēja izmisīgi un līdzīti jutu tiem, kas vāji, bet godīgi.

Universitātes Tautas frontes priekšsēdētājs Andrejs Pantelejevs aicināja, ka jāmaina domašana — no partijiskas uz valstisku, ja gribam neatkarīgu un demokrātisku Latviju.

Austris Grasis no latviešu Tautas augstskolas Francijā — Abrenes, sašūta, ka nedrīkst pielietot rupjus demagoģiskus gājienus, t. i., nevēlamo uzskatu paudējus puiciski noplaudēt.

Kongresu lūdzu novērtēt Oļģertu Dzenīti (Fizikas un matemātikas fakultāte), kurš ir LTF biedrs un arī LNNK dalībnieks un Padomes loceklis: «Nepiepildījās mūsu ilgas. Atlūde ir jūtama. Pirmā diena vispār bija pelēcība, dzirdējām daudz atkārtotās, maz konstruktīvu pieeju. Kā latvieti satrauc tas, ka TF cenšas būt parāk neitrāla pret latviešu tautu. Ne jau maida pret nelatviešiem mūs spārno, bet gan atbildība un mīlestība pret mūsu tautu. Šī atbildība programā neparādās. Latviešu tauta gaida kaut vai vārdisku atbalstu, jo tā šobrīd ir vissmagākā situācijā.»

Piekrītu O. Dzenītim, ka nedrīkst runāt krasī negatīvā formā par Pilsoņu komitejām. Tādējādi taču pirmo reizi tauta jūta, ka pie tās vērsās kā pie īstenās šīs zemes saimnieces.

Dzirdētājam runās gaidīju pieņemam arī jaunatnes un izglītības problēmas, jo delegātu vidējais vecums bija 44 gadi, jaunāki par 20 gadiem — viens procents dalībnieku.

Pārstāvis no Daugavpils rajona aicināja nomainīt lozungu: «Latvieši brauciet jūrā!» ar: «Jaunieši — studējiet!» un atzina, ka bez jaunatnes un izglītotiem ļaudīm mūsu lieta apstāsies.

Romāns Pussars no radikālās apvienības centra arī mēģināja pārliecināt, ka nepieciešami skolotāju kadri! Austris Grasis pamatoti pārmeta: «Vai tautieši ārzemēs ir tikai naudas maisi? Grābjiet ne tikai no mūsu makiem, bet arī no smadzenēm.»

Kaut arī Valdis Lleiņš no Toronto atzina, ka viņu vislielākā privilēģija ir bijusi dzīvot demokrātiskos apstākļos un studēt citādās universitātēs nekā tās ir austrumos, Oļģerts Dzenītis savās pārdomās izteica pārliecību, ka augstskolas ir mūsu tautas zelta fonds. Pašreiz LVU beidzēji dzīvo šausmīgos apstākļos un saņem šausmīgi zemas algas. Tuvākajā laikā krasī jāizmaina attieksme pret studentiju — iesniegta minimālā programma LPSR Ministru Padomei.

Iemidzinošo kongresa gaitu otrā dienā pārtrauca radikālā spārna — mazākuma protests, atstājot zāli.

Mazajā zālē tika spriests, ka nedrīkst pieļaut šķelšanos un demonstrēt ambīcijas. Tika atrasts kompromiss.

Preses konferencē Andrejs Krastiņš (LNNK pārstāvis un Pilsoņu komitejas koordinācijas centra vadītājs) «kāju» akcijai piešķīra šādu nozīmi: «Tā palīdzēja izveidot brīnišķīgu Domi, kā sacīja LTF priekšsēdētājs Dainis Ivāns. Tagad tajā pārstāvētas dažādas kustības, bet tā varēja būt pavisam citāda.»

Izrādās, ka svētdienas nakts kongresa gaitā bijusi pati svētīgākā. Imants Kalniņš: «Tā bija partneru sacensība, nevis konkurentu sacensība. Vēlēšanas tā ir cīņa un uzvarēt var tikai viens.»

Dainis Ivāns: «Domāju, ka kongress bija unikāls, jo notika asa domu cīņa. Vislielākais prieks, ka no rīta aizgājām vienoti un ar mīlestību viens pret otru.»

Jānis Dinēvičs (LSDP) atgādināja: «Tautas fronte būs parlamentārisma skola, ja draudēs uzbrukums no ārpuses, tad frontei jāklūst par monolītu veidojumu. Galvenais — priekšā stāv vēlēšanas.»

Vērojot kolēģu žurnālistu darbu, sapratu, ka atspoguļojot šādus politiskus pasākumus, nedrīkst uzspiest savu viedokli un pārliecību, jābūt objektīvam un neitrālam. Vismaz jācenšas.

Tāpat gaida darbs — tiesiskās, demokrātiskās un brīvas sabiedrības izveidošana.

ILZE BRINKMANE

Viena intervija kongresa starplaikā

Ja atceraties, iepriekšējā numurā varējāt iepazīties ar domām par dažādām jaunāšu organizācijām. Soreiz Alpa Sauliņa saruna ar vienu no jaunāšu apvienības «Tēvzemei un Brīvi-

bal» līderiem Gintu Stūri un Jāni Vindavu.

A. S.: Visupirms — kādi ir pirmie iespaidi par kongresa darbu?

G. S.: Gaidīts jau, protams,

bija vairāk. Bet, ja salīdzina ar pagājušo gadu, tad jāsap, ka ir mazāk eiforijas, nedaudz vairāk konstruktīvisma un daudz vairāk birokrātijas.

A. S.: Kā var izskaidrot to, ka kongresā salīdzinoši maz pārstāvēta jaunatne?

G. S.: Ar jaunatni ir interesanti, piemēram, es esmu pierakstījis debatēs, taču runātāju sarakstos droši vien man neiekļūt. Tā kā jaunatnes domas nevienu laikam te īpaši neinteresē.

A. S.: Nu, un kā tu vērtē visas šīs «karstās» diskusijas, kuras reizēm, pat gluži negribot, gribas nosaukt par tirgu...

G. S.: Tas ir briesmīgi... It kā jau pareizi, ka katrs nāk ar savu domu un savu kritiku, bet ja kritizē, tad ir jāliek kaut kas reāls arī vietā. Šobrīd uz vienu istu darītāju ir desmit nedarītāju, kas mīl tikai parunāt.

A. S.: Lai paliek kongress, nedaudz par jūsu ikdienas darbiem. Ko pašlaik dara organizācija «Tēvzemei un Brīvībai»?

G. S.: Mēs apzinām visus Liepājas un rajona jaunāšus, kam šoruden priekšā iesaukums. Pilnīgi reāli jau darām to darbu, ko iesāka Sieviešu līga un daudzi citi. Mūsu cīņas līdzeklis ir armijas boikots, jo plāpāšana par vietējo karaspēku un par dienēšanu Latvijā vēl neko reālu nevar dot. Tas ir garš process. Vismaz ilgs gadu. Bet šo gadu mūsu puīši tāpat tiks mocīti kā līdz šim. Vienīgā izeja ir novēlināt iesaukumu. Pašlaik jau mums ir kādi trīsdesmit zēni, kas atteiksies rudenī iet dienēt. Galvenais, lai tādu būtu daudz. Vienatnē to nevar uzsākt, bet ja jau daudzi kopā, tad ir pavisam cita drošuma sajūta.

A. S.: Jūs nesen piedalījāties TV pārraidē M-12, kur bija iespēja ar televīzijas tilta palīdzību tikties ar jaunāšu organizāciju pārstāvjiem no kaimiņrepublikām...

G. S.: Tā pārraide bija kārtējā izrādīšanās, kārtējais cirks ar scenāriju aiz muguras, kad režisors rāda ar pirkstu, kuram drīkst dot vārdu. Mēs pat nenogaidījusi beigās atstājām studiju. Tā nebija godīga saruna. Komjaunatne atkal bija nospiedoša pārsvarā.

A. S.: Kā vērtējat jaunatnes saņemto ideju?

J. V.: Mans viedoklis ir, ka pilnīgi no šīs idejas atteikties mēs nevaram, bet nedrīkst to pārvērst par kārtējo komjaunatnes avantūru par kādu pārvērtās jau minētais teletilts...

A. S.: Un ko varētu teikt par JOK?

J. V.: JOK ir īpatnēja organizācija starp komjaunatni un neformāliem, tā nav pie komjaunatnes, bet tā it kā «karājas» pie tās... Un ļoti atkal viss izskatās pēc tās pašas šlipsītes pie vecā ancuka.

A. S.: Manuprāt, ka nez vai karājas — drīzāk gan ir cieši tai piesprausta...

Un visbeidzot — jūsu kandidāts TF priekšsēža amatam.

G. S.: Imants Kalniņš...

A. S.: Paldies, veiksmi jums!

MŪSU SPECIALKORRESPONDENTS (TĀPAT, BEZ TELEFONA) ZIŅA.

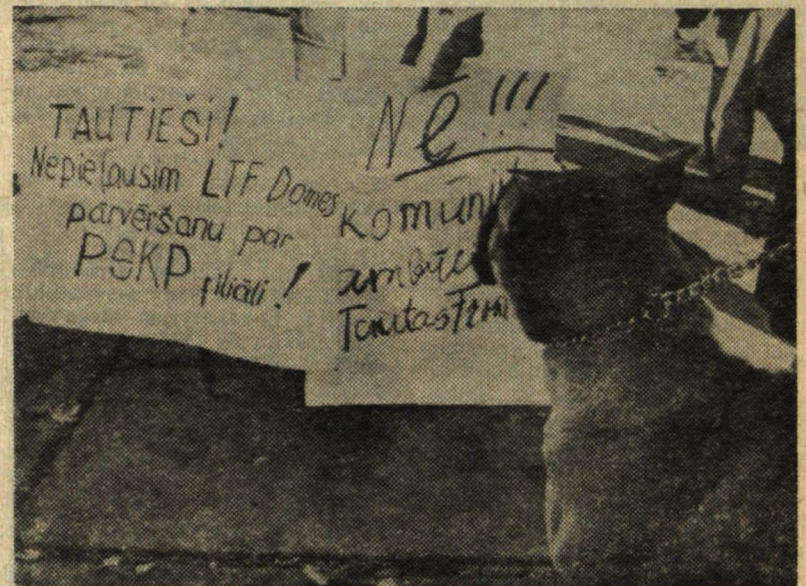
Kongresa nebūtiskās vēstis

Vēsturiski vairākkārt pierādījis, ka politiski grūtos un izšķirošos brīžos daudzi revolucionāri un brīvības cīnītāji apstākļu spiesti kļuvuši par žurnālistiem,

tādējādi izmantojot žurnālistiku kā efektīvu savas cīņas ieroci. Pletīks, ja, piemēram, minēšu Marksu, Leņģinu, Staļinu... Brežņevs pat attīstījis sociālisma valsts ekonomisko pamatu papildstiprināšanai ķēras pie rakstniecības un pasaulei atklājās vēl viens viņa ģeniālais talants. Ja šodien mēs būtu palikuši bez šādiem dzīviem piemēriem (jo sācies ir pretējs process

vienu no nedaudzajām, kas vienlīdz aktīvi sekmīgi spēja darboties gan aviāniecībā, gan videožurnālistikas žanrā.

Pār pilsētu jumiem jau nolaidās krēsla, kad... uzslējis apkakli (auūtksts taču) pie nama, kur ilgstoši izglītojusies mūsu um, čekš i sovesk, lai tiktos ar saviem mass (atvainojiet — tikai INTERFRONT) media pārstāv-

— žurnālisti metas politikā, tad droši vien justos ļoti, ļoti nabagi. Bet tas mums nedraud! Mums IR! Un jo sevišķi sirdi pilda jūsmas par to, ka šī cilvēka vārdam ir zināma saistība ar Pētera Ivanoviča Stučkas — Latvijas Valsts Universitāti. Šis talants, uz visām debess pusēm mētājot acis žilbinošus zibšņus, uzplaiksnīja LTF kongresā. Nav izslēgts, ka šī fakta dēļ Tautas frontes kongress ar zelta burtiem tiks ierakstīts sociālisma celšanas biežajā vēstures grāmatā. Jā, neapšaubāmi — b-dr-ne Zdanoka kongresā bija viena no spilgtākajām personām, saprotams, ārpus zāles un pārtraukumos, un preses konferencēs. Jāpiebilst, ka viņa bija

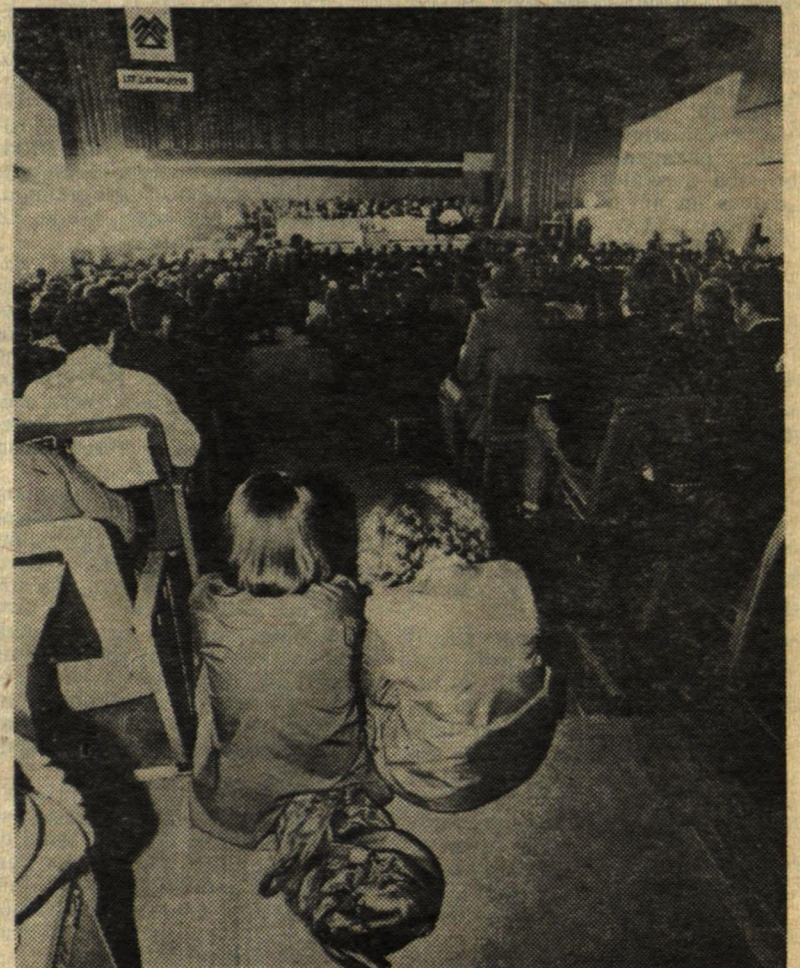
ņem un lai aktīvi piedalītos videoaparātūras aiztransportēšanā, parādāijās b. Belaičuks... Uz tādiem īsta demokrātiskuma izvirduumiem no LTF līderu puses vismaz tuvākajā laikā cerēt pārāgrī, jo viņu dienas, kā zināms, rīt, kaļot separātiskus un lebraucējtautas diskriminējošus plānus.

Arā, uz kāpnēm pie ieejas noklausīta informācija.

Jautājums: — Kas ir sociālistiskais pluralisms?

Atbilde: — Sociālistiskais pluralisms izpaužas tad, kad PSKP CK ģenerālsekretārs sāk diskutēt ar PSRS Augstākās Padomes prezidija priekšsēdētāju.

A. S.

AIGARA HIBNERA foto

CIK TUUVU VAI TĀĻU IR FRANCIJA?

Francijas Nacionālā Valodu un kultūras institūta baltu studiju centra sekretārs Igs Zans de Dianū de la Perotins bija ieradies Rīgā un arī Latvijas Universitātē zinātniskajā komandējumā PSRS un Francijas sadarbības ietvaros. Ceļš turpinājās uz Tartu un Ļeņingradu, jo šī kunga interese saista Georgs Frīdrihs Parots un viņa dzīves gaitas. Atļaušos mazu atkāpi par G. F. Parotu. Dzimis 1767. gada 5. VII

Monbeliārā Francijā un miris 1852. gada 20. VII Helsinkos ceļojuma laikā; fiziķis, Pēterburgas ZA akadēmiķis un goda loceklis, Tērbatas (Tartu) Universitātes profesors un pirmais rektors. Beidzis Stutgartes Kārļa augstskolu (1786). 1794. g. G. F. Parots ieradās Rīgā un drīz sāka strādāt par mājskolotāju netālu no Cēsim. Pēc gada un līdz 1801. gadam kļuva par Vidzemes vispārērigās un ekonomiskās biedrības patstāvīgo sekretāru. Piemēram,

padomus, kā kultivēt kartupeļus, izmantoja baroni, taču tika domāts arī par zemleku dzīvi. Ka franču fiziķim nav bijis vienaldzīgs latviešu tautas liktenis, liecina viņa prasība atcelt dzimtbūšanu Baltijā un Kauguru nemieru dalībnieku aizstāvība. — Ko jaunu izdevies uzzināt mūsu viesim no Nacionālā Valodu un kultūras institūta? — **Sobrid franču zinātnieki var brīvi iepazīties ar PSRS arhīvu materiāliem.** Patēloties Latvijas Valsts arhīva direktoram Rīzovam, darbiniecei S. Pijolei, tāpat arī V. Lāča Valsts bibliotēkas darbiniekiem, ieguvu daudz jaunu materiālu. Piemēram, G. F. Parota vēstule cāram Aleksandram I, vēstules, kurās atspoguļojas šī francūza simpātijas pret latviešiem, arī Parota brāļa divsējuma grāmata vācu valodā par latviešu, lietuviešu un igauņu tautu (1836. g.). Pavisam interesanta ir zinātnieka mātes vēstule, kurā rakstīts par revolucionārajiem notikumiem Francijā un kura sākas ar vārdiem: «Mans mīļais dēls, Tērbatas Universitātes rektors...» Vēl uz lielāku veiksmi I. Z. de Dianū de la Perotins cer Tartu arhīvos, jo Francijā par šo izcilo zinātnieku zina maz. Ja par zinātni, tad kā tā tika vērtēta iepriekšējos gadsimtos? No J. Stradiņa grāmatas «Lielā zinātnes pasaule un mēs»: «Pats pirmais, visu pirmais raksturojums, ko par Livoniju sniedz pazīstamais viduslaiku kosmogrāfs Sebastians Minsters 1546. gadā, skan šādi: «Vienīgi tirgoņi un bagātie pie viņiem ir augstā cieņa, bet zinātnieki nenozīmē neko.» 250 gadus vēlāk gandrīz tādiem pašiem vārdiem šo domu atkārtoti fiziķis Georgs Parots: «Nevar iedomāties apstākļus, kas būtu nelabvēlīgāki fizikā darbam... Nošķirts no mācītās Eiropas, es dzīvoju tad tirdzniecības pilsētā, kurai piemita visi ievērojamas, bagātas, labiekārto-

tas pilsētas tikumi, bet bez jebkādas mīlestības uz fiziku...» Pa trim lāgiem Rīgas rāte noraidīja zviedru valdības ierosinājumu izvietot universitāti Rīgā.» Pēc ilgajām apspriedēm, kur Baltijā atjaunot universitāti, to tomēr atklāja Tērbatā 1802. gadā 21. aprīlī un par tās rektoru kļuva Georgs Frīdrihs Parots. A. Viksnas grāmata «Tērbatas universitāte» rakstīta: «Universitātes darbības sekmīgā izvēšanā daudz darījuši pirmais rektors Georgs Frīdrihs Maksimiliāns Klingers. Simpātiskais trīsdesmit piecus gadus vecais rektors Parots, fiziķis un apgaismības filozofijas ideju paudējs, izmantojot gadījumu, kad cārs Aleksandrs I 1802. gada 22. maijā brauca caur Tērbatu, teica spožu runu un ieguva valdnieka labvēlību, kura turpmāk ļāva sekmīgi atrisināt daudzus sarežģītus jautājumus, kas saistīti ar universitātes uzturēšanu.» Par rektoru G. F. Parots bijis vairākkārt, bet par profesoru strādājis līdz 1827. gadam. Viņa dēls Frederiks arī bija fiziķis un medicīnas zinātņu profesors, arī rektors, taču ne tik slavens, toties aktīvs alpinists un pabijis Armēnijā Ararata virsotnē. Otra dēla dzīve bijusi saistīta ar Latviju. Viņš darbojies par mācītāju netālu no Burtņiekem. — Vēsture ir ļoti saistoša lieta un atklājas, ka mēs ļoti maz viens par otru zinām, bet kā tas ir šodien? Vai par Latviju raksta mūsdienu prese? — Jā, par notikumiem Baltijā, īpaši par plašajiem mitiņiem ir publikācijas žurnālā «Liberation», labas reportāžas laikrakstā «Le Monde» u. c. — Ko apgūst Nacionālajā Valodu un kultūras institūtā? — Mūsu institūtā māca 72 mazo tautu valodas. No 1939. gada ar pārtraukumu atkal no 1945. gada tiek mācīta igauņu valoda. Somugru valodas ilgus

gadus mācīja izcils valodnieks, mans skolotājs Oreljens Sovažots. Jau no 1926. gada apgūst ukraiņu, bet no 1961. gada — lietuviešu valodu (katoļu vidū ir liela interese par Lietuvu), bet Pelnrušķītes lomā ir latviešu valoda, kuru sākām iepazīt tikai no 1981. gada. — Sobrid ir apmēram pieci studenti, vairums latviešu izcelsmes. Starp tiem Zans Marks Sulcs, kurš pagājušo pavasari arī pabija Rīgā. — Vai franči ir informēti par latviešu oāzi Francijā — Abrenī? — Tas mums ir liels gods, ka no visas Rietumeiropas tieši Francijā latvieši ir atraduši vienu kaktiņu, nelielu centru, kur kopīgi saglabāt latviskumu un mācīties latviešu valodu. Abrenes pilī ir 44 telpas un 32 ha liels parks. Pats gan tur neesmu bijis, bet, ja kādreiz uzaicinās, tad labprāt ieradīšos. Domāju, ka Abrene savukārt palīdz Latvijas latviešiem plašāk iepazīties ar Franciju. — Kādi vēl ir Jūsu iespaidi Rīgā? — Domāju, ka šeit būs auksts, bet mani sagaidīja silts rudens un laipni cilvēki. Universitātē lasīju lekcijas Svešvalodu un Vēstures un filozofijas fakultātē. Interesanta bija tikšanās ar profesoru H. Strodu un ZA pārstāvi V. Hausmani, tāpat Rakstnieku Savienībā ar rakstnieku G. Ciruli, tā kā programma man ir plaša. Ar Universitātes vadību ir panākta principiāla vienošanās, ka ieradīsies mūsu institūta rektors Fransuā de Labruāls, lai precizētu variantu par studentu apmaiņu. Liekas simpātiski, ka kaut kur tālu Francijā vēlas mācīties latviešu valodu. Igs Zans de Dianū de la Perotina kungs jau dažas frāzes apguvis, tāpat kā es franču valodā, tomēr saprasties talkā nāca docents Andrejs Bankavs. ILZE BRINKMANE

VALODU LIKUMS DARBĪBĀ

Partijas komitejas 27. septembra sēdē tika izskatīts jautājums par Universitātes uzdevumiem Latvijas PSR Valodu likuma īstenošanā. Par komisijas paveikto darbu Universitātes darbības programmas izstrādē ziņoja Filoloģijas fakultātes dekāns docents R. Bērtulis. Apspriežot izstrādāto programmas projektu, partijas komiteja nolēma: 1. Atbalstīt izstrādāto programmu un ierosināt LVU Padomei to izskatīt un apstiprināt par Universitātes darbības programmu LPSR Valodu likuma īstenošanā. 2. Publicēt izstrādāto programmas projektu «Universitātes Avīzē», lai Universitātes kolektīvu iepazīstinātu ar tās saturu. 3. Partijas pirmorganizācijām, atbilstoši fakultāšu un struktūrvienību specifikai, organizēt programmā noteikto uzdevumu īstenošanu. Publicējot izstrādāto programmas projektu, ceram uz Jūsu papildinājumiem, labojumiem, ierosinājumiem un gaidām tos partijas komitejā līdz 28. oktobrim.

LVU partijas komitejas sekretārs AIVARS ENDZIŅŠ

LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTES PROGRAMMA LPSR valodu likuma īstenošanai (1989. — 1992. g.)

LPSR Valodu likums un LPSR Ministru Padomes Programmas latviešu valodas funkcionēšanas nodrošināšanai valsts, sabiedriskās, kultūras dzīves un citās sfērās (1989.—1992. g.) paredz pilnvērtīgu latviešu valodas lietošanu, mācīšanu un aizsardzību. LVU kā Latvijas izglītības, zinātnes un kultūras centram ir pienākums aktīvi, mērķtiecīgi un produktīvi piedalīties šā likuma un Programmas īstenošanā. I. VISPĀRĪGIE PRINCĪPI LVU rūpējas, — lai visi LVU absolventi prastu latviešu un krievu valodu, kā arī vismaz vienu svešvalodu (angļu, vācu vai franču), — lai docētāji prastu latviešu un krievu valodu, kā arī vismaz vienu svešvalodu, — lai darbinieki, kuru pienākumos ietilpst saskare ar studentiem, docētājiem, darbiniekiem un apmeklētājiem, prastu latviešu

un krievu valodu tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu profesionālo pienākumu veikšanai, — lai LVU lietvedības, informācijas, sēžu un citu sanāksmju darba valoda būtu latviešu valoda, bet lietvedības valoda saskarsmē ar organizācijām ārpus republikas — krievu vai cita valoda — pēc abpusējas vienošanās. II. VALODU LIETOSANA 1. LVU nodrošina mācības latviešu valodā visās LVU apgūstamajās specialitātēs un krievu valodā — atbilstoši republikas vajadzībām un Universitātes iespējām. Uzņemamo studentu skaitu pa mācīvalodu plūsmām nosaka LPSR Ministru Padome, ievērojot LVU priekšlikumus. 2. LVU ir zinātnisko darbu valodas brīva izvēle. LVU specializētās zinātniskās padomes nodrošina disertāciju pieņemšanu un publisku aizstāvēšanu zinātniskā grāda iegūšanai latviešu vai citā valodā, ko pēc vienošanās ar autoru akceptē specializētā padome. 3. LVU lietvedības, informācijas, sēžu un citu sanāksmju darba valoda ir latviešu valoda; runātāju valodas izvēle ir brīva. LVU struktūrvienībās, kas izveidotas pēc valodas principa (piemēram, Krievu valodas katedra, Angļu filoloģijas katedra u. tml.), iekšējā darba valoda var būt cita valoda. LVU rikoto kongresu, konferenču, simpoziju, apspriežu un

citu pasākumu darba valodas nosaka rīcības komiteja. 4. Latviešu un krievu valodā, kā arī svešvalodās vai citās PSRS tautu valodās rakstīto tekstu atbilstību attiecīgās valodas normām Universitātes lietvedībā nodrošina LVU Dokumentālās nodrošināšanas centra redaktors. III. VALODU MĀCĪSANA 1. Visiem LVU studentiem ar krievu mācīvalodu tiek mācīta latviešu valoda, un viņiem jākārto eksāmens latviešu valodā. 2. Latviešu valodu māca: — krievu mācīvalodas studentiem, kā arī Latvijas, citu republiku un ārzemju docētājiem, darbiniekiem, stažieriem, aspirantiem un studentiem, kuriem dzimtā valoda ir kāda slāvu valoda — galvenokārt LVU Praktiskās latviešu valodas katedra. — Latvijas, citu republiku un ārzemju docētājiem, darbiniekiem, stažieriem, aspirantiem un studentiem, kuriem dzimtā valoda ir latviešu vai citas valodas — galvenokārt Filoloģijas fakultātes Latviešu valodas katedra, — Latvijas, citu republiku un ārzemju docētājiem, darbiniekiem, stažieriem, aspirantiem un studentiem, kuriem dzimtā ir kāda germāņu vai romāņu valoda, — galvenokārt Svešvalodu fakultātes Sastatāmās valodniecības katedra. 3. LVU reflektantu — krievu mācīvalodas vidusskolu absolventu — latviešu valodas zināšanas tiek noskaidrotas diferencētas pārrunas vai iestājekāmes. 4. Visu fakultāšu studentiem ar latviešu mācīvalodu tiek docēts latviešu valodas kultūras kurss, bet studentiem ar krievu mācīvalodu — krievu valodas kultūras kurss. 5. Visiem LVU I kursa studentiem ar latviešu mācīvalodu tiek organizēta krievu valodas zināšanu pārbaude. Studentiem, kuru krievu valodas zināšanas specialitātes apgūšanai nav pietiekamas, tiek organizētas krievu valodas nodarbības ar pārbaudes formu, kursu beidzot. 6. Svešvalodu mācīšana LVU studentiem jāpārkaroto tā, lai Universitātē beidzot, jaunais speciālists varētu lasīt literatūru specialitātē un sarunāties, šim nolū-

kam uzlabojot mācīšanas metodiķu un paaugstinot prasības. 7. LVU vadība nodrošina iespējas Universitātes docētājiem un darbiniekiem bez maksas mācīties latviešu un krievu valodu, kā arī svešvalodas. IV. KADRU GATAVOSANA 1. Filoloģijas fakultāte gatavo dzimtās (latviešu) valodas un literatūras skolotājus vispārīgglītojošajām skolām, it īpaši humanitārajām klasēm (skolām), krievu valodas un literatūras skolotājus skolām gan ar krievu, gan ar latviešu mācīvalodu, kā arī tulkus, tulkotājus, redaktorus, korektorus u. tml. Pēc nacionālo kultūras biedrību pasūtījuma gatavo skolotājus arī Latvijas nacionālo grupu skolām (klasēm). Pedagoģijas fakultāte gatavo dzimtās (latviešu) valodas un literatūras skolotājus vispārīgglītojošajām skolām, vidējām specialajām mācību iestādēm un arodvidusskolām, latviešu valodas skolotājus skolām ar krievu mācīvalodu, kā arī svešvalodu skolotājus. Svešvalodu fakultāte gatavo angļu, vācu un franču valodas skolotājus vispārīgglītojošajām skolām, vidējām specialajām mācību iestādēm un arodvidusskolām, kā arī tulkus, tulkotājus u. tml. 2. Aspirantūras un Mācību daļa nodrošina kvalifikācijas celšanu jaunajiem pasniedzējiem, kas nodarbojas ar latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanas metodiķu. 3. Arējo sakaru daļa organizē latviešu valodas mācīšanas pieredzes apmaiņu starp Latviju un ārvalstīm. V. ZINĀTNISKAIS, METODISKAIS UN MATERIĀLAIS NODROŠINĀJUMS. 1. Uz Filoloģijas, Svešvalodu un Pedagoģijas fakultātes bāzes izveidot Humanitāro centru, lai vadītu un koordinētu filoloģisko izglītību un pētījumus republikā. 2. Sagatavot LPSR Valodu likuma un LPSR Augstākās Padomes lēmuma par likuma spēkā stāšanos tulkojumus lielāko Latvijā dzīvojošo nacionālo grupu valodās, kā arī angļu, franču un vācu valodā.

3. LVU Socioloģisko pētījumu centram kopā ar Latviešu valodas un Krievu valodas katedru veikt valodu situācijas sociolingvistisko analīzi republikā. 4. LVU izveidot Latvijas vietvārdu pētīšanas centru, iesaistot tā darbā ZPD Ģeogrāfijas nodaļu, Latviešu valodas katedru, kā arī konsultantus no Latvijas vēstures katedras, Skaitļošanas centra, Latvijas kultūras fonda u. c. 5. Latviešu valodas katedrai izstrādāt latviešu valodas mašīnfrāžu vārdu krājuma datu banku leksikoloģijas un leksikogrāfijas pētījumiem un praksei. Šim nolūkam katedrai piešķirt elektroniskaitļotāju un citu nepieciešamo tehniku. 6. Praktiskās latviešu valodas katedrai organizēt un sagatavot mācību līdzekļu kompleksu (programmas, mācību grāmatu, mācību un metodiskos līdzekļus u. tml.) latviešu valodas mācīšanai. 7. LVU docētājiem rūpēties par mācību un metodiskās literatūras sagatavošanu — pirmām kārtām latviešu valodā. LVU Izdevniecības padomei, Redakcijas un izdevniecības daļai nodrošināt tās kvalitatīvu un operatīvu izdošanu. 8. LVU vadībai izveidot optimālu pavairošanas tehnikas tīklu, apgādājot to ar augstāzīgu — vēlamās ārzemju tehniku. 9. Administratīvi saimnieciskās daļas prorektoram nodrošināt Universitātes struktūrvienības nepieciešamā daudzumā ar mūsdienīgiem dokumentu sastādīšanas līdzekļiem. 10. LVU speciālistiem: — piedalīties pētījumos par latviešu valodas lietošanu elektroniskaitļotājos; — piedalīties Latvijas pārvaldes dokumentu valsts standartu izstrādāšanā; — piedalīties latviešu terminoloģijas veidošanā un citvalodu īpašvārdu atveides pilnīgošanā; — sagatavot lietišķo rakstu (dokumentu) paraugu krājumu. 11. Izveidot Universitātē Praktiskās krievu valodas katedru, kas docētu praktisko krievu valodu un krievu valodas kultūras pamatus visu specialitāšu attiecīgo grupu studentiem.

ATKAL DZIED BIJUŠIE UNIVERSITĀTES KORA VĪRI

Mēs, toreizējās sieviešu kora meitenes, dziļi pārdzīvojam šādu vadības rīcību, jo reizē ar to zuda liela daļa kopīgo tradīciju. Toreiz nevarējām protestēt, jo apzinājāmies savu bezspēcību. Šā gada 30. septembrī Universitātes jubilejas koncertā bijušais LVU vīru koris (tagad «Tēvzeme») vēlreiz apliecināja savu meistarību un neizsīkstošo garu, dvēseles tuvību mūsu Alma mater.

Pēc koncerta mums radās doma, ka pienācis laiks labot vecās kļūdas un aicināt korī atpakaļ uz Universitāti. Sajā kolekti-

vā atkal notekti iesaistītos gan studenti, gan mācības spēki, lai turpinātu un pārmantotu kora tradīcijas, darba un dziesmu mīlestību. Un tie entuziasti, kuri «Tēvzemē» dzied vēl no aizgājušajiem laikiem, justos kā mājās atgrēzušies.

Ceram, ka mūs atbalstīs Universitātes vadība un viss mūsu kolektīvs.

**R. GRĒVINA un
B. DANŌVSKA,**
Ekonomikas fakultātes docētājas

RED. — Dīemžēl, kā jau tas mūsu sabiedrībā ir pierasts, arī

jautājuma par «Tēvzemes» pārlešanu L(V)U paspārnē risināšanā emocijas ir guvušas virsroku pār tīri tehniskām problēmām. Jo jāatceras, ka lai dziedātu, ir jāzina, kur to darīt un par kādām finansiāliem līdzekļiem. Universitātei joprojām ir problēmas ar tās pašreizējo kolektīvu finansēšanu un izmīnāšanu. Pat ar rektora vēlēšanu redzēt «Tēvzemi» savās mājās ir par maz. Ir jārisina šis jautājums — jāmeklē devīgs sponsors (iespējams, ka tas varētu būt pašreizējais kora saimnieks — Skolotāju nams), kas

Universitātes vārdā apmaksās kora izdevumus un telpu Iri.

REDAKCIJA AICINA ATSAUKTIES JEBKURU ORGANIZĀCIJU, KAS BŪTU IEINTERESETA FINANSĒT KORĪ «TĒVZEME»!

P. S. Mūsu laikraksta 3.—4. numurā rakstā «Vīru koris L(V)U» redakcijas vainas dēļ publicēta neprecīza informācija par Universitātes vīru kori — 1957. gadā koris ir nevis likvidēts, kā varējāt lasīt, bet gan REPRESĒTS. Atvainojamies cienījamam autoram L. Alksnīm un Jums, lasītāji, par šo pārpratumu.

ПИСЬМА В РЕДАКЦИЮ

Москва, Кремль,
Съезду Советов, членам
делегации Латвии —
А. В. Горбунову и
Ю. Р. Закису.

Глубокоуважаемые друзья из Прибалтики!

Чувство стыда за моих соплеменников — русских и желание выразить вам свою солидарность заставляет меня сесть за машинку...

Для всех порядочных и хоть немного сведущих людей (благодаря прямой трансляции ЦТ) очевидно, что культура политическая и просто-напросто культура поведения депутатов-прибалтов неизмеримо выше, чем у многих и многих других... Это, надеюсь, привлечет на вашу сторону дополнительных сторонников, помимо тех, кто давно и с огромным уважением относится к латышам, литовцам и эстонцам.

Вы во многом проигрываете. Но вы деретесь как львы. И по-рыцарски. Не отчаивайтесь. Понемногу, с тем политическим тактом, стратегическим талантом и т. д., которым владеете, — вы добьетесь победы.

Вы прекрасно понимаете, в каком окружении находитесь. Но вы должны также понимать, что многие ваши «противники» сами не ведают, что творят: это, скорее, их беда, чем вина. Будьте великодушны и терпеливы. И помните, что очень многие русские полностью солидарны с вами и понимают, что ни у одного народа нет ни морального, ни политического права решать судьбу другого народа. В конце концов вы добьетесь своего и сами будете решать все свои вопросы.

Пишу это во время выборов Нишанова и еще раз чувствую стыд...

Желаю терпения, упорства и побед.

Наталья ЯКОВЛЕВА
от имени многих друзей.
Моск. обл., Белые столбы,
(Госфильмофонд).

Сложная штука — плюрализм. Я очень даже пойму «Советскую молодежь», если нижезледующее письмо она так и не опубликует.

Редакция «Университетской газеты» большинством голосов решила предоставить Дмитрию Можжевельнику слово. А я, русский корреспондент редакции, позволила себе милую женскую пакость — сохранила орфографию оригинала (кроме случая со словом «г...», такая уж я ретроградка).

Уважаемая редакция «Университетских авизе»!

Я, студент ЛГУ, недавно послал письмо в «Советскую молодежь». Посылаю вам копию этого письма. К тому же я не уверен, что «Молодежка» опубликует его. Может, вы попробуете? Заранее благодарен!

«Уважаемая редакция «Советской молодежи»!

Наконец-то появилась приличная статья насчет того, что Интерфронт отражает мнение не всего русскоговорящего населения Латвии. Я имею в виду статью

Евгения Волошина «Нужна ли нам новая общественно-политическая организация», опубликованную в Вашей газете 8 сентября сего года. В ней проводится мысль, что «выпавшие» русские могли бы объединиться помимо Интерфронта... Спасибо за заботу и внимание!

Однако в статье есть один пункт, меня, как русскоговорящего жителя Латвии, не устроивший: «Государственность Латвии в составе СССР в любой форме, избранной народом». Это пункт № 4. Ведь, почему только «в составе»?

Из-за этого вся статья, в сущности, пошла насмарку. Так как, если народ может выбрать форму государственности, то почему же он не может выбрать ее не только «в составе», но и вне состава? Нет логики. Почему это дается априори? Поэтому я не вступлю в такую новую «русскоязычную» (как подчеркивает, извиняясь, Е. Волошин) организацию. Хотя, надо подчеркнуть, его статья имеет наикратчайшее значение.

Хотелось бы дать понять, почему лично я против пункта № 4. Ведь это сродни статье № 6 Конституции СССР, где нам априори навязывается ведущая и руководящая роль КПСС.

Я ВЫСТУПАЮ ЗА ВЫХОД ЛАТВИИ ИЗ СССР! Представим это свершившимся. Что изменится? Неужели я не смогу поехать в Россию к своей тете, как я ездю теперь? А смогу я поехать к другой своей тете, которая живет в Югославии? Пока что, при нашем строе, у меня не было денег. Однако, если мы проведем политико-экономические преобразования по стабилизации нашей жизни в целом, то я уверен, что поеду. И даже, думаю, в Америку поеду к своей приятельнице, ведь платить нам будут не почетными грамотами, а деньгами (—небумагой). Сейчас же я никто и ничего не могу. Не могу даже из-за безденежья питаться прилично, да и в магазинах вакуум. Теперь я «г...», если пользоваться ленинской лексикой...

...Я давно думал, почему меня латыши не бьют. Иногда даже хотелось подойти и попросить, а то пропадет гордость за свой народ. А недавно я понял, что не за что. Я родился в Риге, живу уже сколько лет, теперь учусь в ЛГУ, и я сжился с ними, я веду себя так, как ведут они себя. Ведь, например, «черные» (прошу прощения за столь грубое слово, но оно существует) где-нибудь в троллейбусе отталкивают действующих на окружающих, так как последние по-другому воспитаны, и они же не заметили бы тех «черных», которые бы вели себя общепризнанно для окружающих. Конечно, можно возразить, что бьют-то за язык, русский в основном. Нет, бьют носителей языка. Будьте достойными носителями и никто никого не изнасилует никак.

Возвращаясь к нашей теме, скажу, что я против того, чтобы жить одной семьей с республиками, тянувшими нас назад, будь то Россия или Таджикистан. Всем ясно, что Латвия опережает многих,

так не мешайте, а помогите развиваться, и приезжайте в гости, торговать, а не грабить магазины, приезжайте отдыхать на море, кататься на надувных матрацах, а не бороздить море на военных кораблях и подводных лодках. Давайте Латвию сделаем нейтральной страной, свободной от оружия сверх самообороны! И потом уж, через энное количество лет, сделаем общий Евразийский дом, а не СОСТАВ. Ведь, согласитесь, трудно жить большой семьей в одной квартире, да еще в проходной комнате, да еще когда на одного человека всего несколько метров, и намного легче, когда каждый имеет свою отдельную квартиру (о которой каждый студент, думаю, и мечтать не смеет).

Я служил в СА в Москве, но думал о Родине — Латвии, и хотел бы ее защищать, а не ее интересы где-то в другом месте, вроде Афгана. Да, у меня, русского, руссофобия от агрессивного нашего большинства. Я боюсь, что наш демократический централизм вскоре нас, рабов («рабов КПСС», как было сказано в одной статье, кажется, в «Советской молодежи»), заставит поедать друг друга не только в политическом смысле и в виде плюрализма мнений, но в буквальном, физическом. Пустые полки как раз об этом свидетельствуют.

Представляю себе, если бы какой-нибудь латыш указывал в России, как жить русским, смешно! Ведь именно из-за этого «Память» так оплочилась на евреев. Латыши кровью пропитали свою землю, а мы, в сущности, глумимся над ними, навязывая советский бандитский строй с мафией на верхушке.

Слушал недавно Горбунова по Латвийскому телевидению, а потом переключил на ЦТ. Какая разница. У нас — умница, эрудит, а там! Хоть караул кричи.

Говорят, латыши нас прижмут. Думаю, они прижмут не больше, чем нас прессовали все эти годы. Мой дед отсидел 10 лет по политическим мотивам. Мне бы не хотелось.

И латышский выучу как следует. Обязательно. Вот, Толпежников приехал из Ленинграда, когда уже был взрослым, и теперь прилично говорит по-латышски. Чем я хуже его?

Но не это главное, а то, чтобы как можно быстрее Латвия приобрела ту независимость, которую ей (и другим народам) дали Ленин и его соратники. И я лишь тогда поверю, что мы вырвемся и прорвемся вперед, даже приблизимся к наиболее цивилизованным странам мира. Латвия это уже один раз доказала. Тогда Горбачов увидит товары не только в спецмагазинах райкомов и горкомов, как невесело у нас шутили во время его пребывания на земле Латвии. И тогда, я надеюсь, моей матери в больнице, где она столько лет влечит најнаглеешее существование, государство Латвия обеспечит приличную жизнь, лечение и веру в людей. Потому что я на свою стипендию этого сделать не могу, как не могу, подрабатывая, как не могу ничего в СОСТАВЕ чем бы то ни было, под чьим бы то ни было руководством...

Теперь же у меня, да и у всех,

всех, всех моих друзей и знакомых, — безсодное ожидание танков и резни, как в Грузии или Китае, кто-то придет кого-то спасать... Только кого? От кого? Спасители нашлись!..

Спасибо за внимание!
ДМИТРИЙ МОЖЖЕВЕЛЬНИК.

P.S. Буду очень счастлив прочесть на Ваших страницах мое письмо, отражающее точку зрения очень многих, очень многих.

С доплюралистических времен во мне сохранилось убеждение: есть материалы, публиковать которые лучше — уравновешивая их другими, отражающими другую точку зрения. Противопоставлять мнение работника редакции мнению студента некорректно. Ситуацию скрашивает возрожденная автором письма система использования псевдонимов.

Я могу понять русских, считающих Латвию своей родиной. Каждый волен решать, какую территорию обозначить этим словом. Я не понимаю русских, способных распространиться с Россией, потому что она «тянет нас назад». Нас — это кого? Представителей новой человеческой популяции? Так ведь недолго и своей национальности устыдиться. Мечта моей 12-летней племянницы — не в космос слетать, не стать актрисой или капитаншей дальнего плавания, — за границу ударить, только и всего. Романтика эпохи самобичевания. Хорошо, если это возрастное и пройдет. Может быть, и должно быть, стыдно за прошлое, больно за настоящее своего народа, но как же отречься от него вообще... Страшные люди — манкурты, с этим вроде бы все согласались, — правда, было это еще до перестройки.

Кто-то уверен, что читать не стоит ни Толстого, ни Достоевского — потому что они русские, даром что свои. Кто-то умудряется не увидеть по ЦТ ни одного умницы и эрудита. Кто-то говорит, что в России его за своего не принимают — и улыбается гордо, счастливо. «Свой среди чужих, чужой среди своих»: фильм такой был о несчастливом человеке.

Я — за свободу латышей жить так, как им удобнее, и мешать им в этом грешно. Я только никогда не пойму русских, радостно готовящихся к добровольной эмиграции. Выучу я ваш язык, выучу, мне бы только за границу попасть... Да простит мне Можжевельник резкость тона, если, дай-то бог, ошибаюсь я на его счет.

Я, наверное, похожа сейчас на легендарную москвичку, призванную «русичей» вернуться в свои брошенные деревни. Тешу себя мыслью, что веду я себя несколько достойнее — не призываю других делать то, чего не делаю сама. Я не уезжаю — и, увы, не только потому, что пока есть хотя бы иллюзия: на родине живу. Где жить — каждый решает сам. Как себя вести — тоже дело совести каждого. Так вот я об этой самой совести... Как может русский глосовать за принятие Закона о гражданстве — чтобы другому русскому, который вовремя не подсутился и приехал сюда не успев, закрыть дорогу на землю обетованную? Это же против себя голосовать, каким ты был 1, 2, 3, 4 года, 5, 10, 15 20... лет назад!

Как же рука поднимается, как же в голову не придет воздержаться? Как же можно возмущаться своими, приезжающими «грабить магазины!» Ведь соотечественники, и не от хорошей жизни выбрали они себе такое занятие. На равных с латышами в этом возмущении все равно не будем — они-то против чужих в своих магазинах, разве не так?

Будем играть в поддавки — игру самую нечестную?

Ситуация экстраординарная: нам — третье дано. Быть на этой земле не за, не против, а воздерживаться. Прочитав письмо Можжевельника, поняла: только в этом — наш единственный выход.

ЛЮДМИЛА МАКАСЕВА
(псевдоним Людмилы Метельской).

В ДРУГИХ ВУЗАХ

В этом году на подмосковных полях трудились исключительно студенты-добровольцы. Ожидалось, что при расчете в некоторых отрядах они получат около 300 рублей на человека. Кроме того, каждый девятый мешок картофеля поступал в распоряжение ребят: они могли продать его на московских рынках.

Работа студентов Петрозаводского университета в общественной приемной комиссии стала традицией. Абитуриенты проходят здесь собеседование и анкетирование. Звучит музыка, обстановку облагораживает предоставленная вычислительным центром персональная ЭВМ.

Этим летом РКИИГА набирал только тех, кто после окончания будет работать на предприятиях Риги, — при условии заключения соответствующего договора с предприятием. Предприятие оплачивает половину стоимости подготовки специалиста, а оставшуюся половину выплачивает в том случае, если Государственная комиссия, на 80 процентов состоящая из работников вуза, признает эту подготовку достаточной для получения диплома.

По предложению предприятий, каждый семестр их будут информировать о том, как идет учеба у их будущего работника: возможны материальные поощрения. В договоре, помимо прочего, оговаривается минимальный срок отработки после окончания вуза, а также порядок денежной компенсации в случае отчисления студента из РКИИГА. Договор может быть заключен и с кооперативом, плата за обучение может быть внесена в виде новейшей дефицитной техники — компьютеров, например.

Готовить здесь будут несколько больше людей, чем предприятию нужно, — чтобы направление на работу получали самые достойные. Это мобилизует студентов на серьезное отношение к занятиям.

В недалеком будущем институт собирается переходить на заключение прямых договоров с зарубежными авиакомпаниями.

**Redaktora v. i.
ILZE BRINKMANE**

Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības RA «Poligrāfists» 4. cehā, 226700, Rīgā, Akas ielā 5/7. Tirāža 1500 eks., augstspiede. Redakcijas adrese: pasta indekss 226098, Raiņa bulv. 19, 121. ist., 3. stāvē, tālr. 222944.

«Университетские авизе» («Университетская газета»), издание Латвийского ордена Трудового Красного Знамени государственного университета им. П. Стучки. На латышском и русском языках. Адрес редакции: 226098, г. Рига, бульв. Райниса, 19, 3 этаж, комната 121. Телефон 222944.